

Brusel 8. června 2023
(OR. en)

10249/23

ENFOPOL 269
ENFOCUSTOM 66
COSI 106
CULT 71
JAI 789

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Datum:	8. června 2023
Příjemce:	Delegace
Č. předchozího dokumentu:	9387/23
Předmět:	Závěry Rady o boji proti nedovolenému obchodu s kulturními statky – závěry Rady (8. června 2023)

Delegace naleznou v příloze závěry Rady o boji proti nedovolenému obchodu s kulturními statky, které schválila Rada pro spravedlnost a vnitřní věci na svém 3955. zasedání konaném dne 8. června 2023.

ZÁVĚRY RADY

o boji proti nedovolenému obchodu s kulturními statky

RADA EU,

PŘIPOMÍNÁJÍC strategii bezpečnostní unie EU na období 2020–2025¹ a strategii EU pro boj proti organizované trestné činnosti na období 2021–2025²,

PŘIPOMÍNÁJÍC závěry Rady o přístupu EU ke kulturnímu dědictví během konfliktů a krizí³, přijaté v roce 2021,

S OHLEDEM na rezoluce Rady bezpečnosti OSN 2253, 2199, 2462 a 2347, které s vážným znepokojením konstatují, že z obchodování s kulturními statky získávají příjmy teroristické organizace, a na rezoluci Valného shromáždění OSN z roku 2018 o navrácení nebo restituci kulturních statků zemím jejich původu,

S OHLEDEM na usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. ledna 2019 o přeshraničních restitučních nárocích na umělecké předměty a kulturní statky ukradené během ozbrojených konfliktů a válek,

VÍTAJÍC sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o Akčním plánu EU proti nedovolenému obchodu s kulturními statky⁴, které je důležitým krokem v boji proti tomuto jevu a které si členské státy přejí dále rozvíjet,

¹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategii bezpečnostní unie EU (COM(2020) 605 final).

² Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategii EU pro boj proti organizované trestné činnosti na období 2021–2025 (COM(2021)170 final).

³ Dokument 9837/21.

⁴ Dokument 16107/22.

UZNÁVAJÍC, že obchodování s kulturními statky je pro organizovanou trestnou činnost lukrativní aktivitou a má ničivý a nezvratný dopad na kulturní dědictví v rámci EU i mimo ni, a proto vyžaduje náležitou reakci na úrovni EU,

ZDŮRAŽŇUJÍC potřebu organizovat naši reakci na základě lepší prevence trestné činnosti a jejího odhalování účastníky trhu a institucemi kulturního dědictví, silnější kapacity v oblasti prosazování práva a soudnictví, lepší mezinárodní spolupráce a zvýšené podpory dalších klíčových zúčastněných stran, jak navrhuje Komise v akčním plánu,

Prevence nedovoleného obchodu s kulturními statky a jeho odhalování účastníky trhu a institucemi kulturního dědictví

MAJÍC ZA TO, že účastníci trhu s kulturními statky, sběratelé a instituce kulturního dědictví mají dobré předpoklady k tomu, aby pomáhali předcházet trestným činům souvisejícím s kulturními statky a odhalovat je, a proto je třeba, aby si byli vědomi příslušných právních předpisů a dalších nelegislativních nástrojů, jejichž cílem je těmto trestným činům předcházet a odhalovat je,

UVĚDOMUJÍC SI, že při předcházení nedovolenému obchodu s kulturními statky a jeho odhalování mají vzhledem k jeho typicky přeshraniční povaze důležitou úlohu právní předpisy EU v oblasti obchodu,

KONSTATUJÍC VŠAK, že dohled nad obchodem s kulturními statky a jeho kontrola se mohou v rámci jednotného trhu značně lišit a že sledovatelnost na jednotném trhu je třeba zlepšit,

ZDŮRAŽŇUJÍC, že je třeba, aby vlastníci nebo správci veřejných a soukromých sbírek přijali dobrovolná opatření k lepší ochraně před majetkovou trestnou činností, a to důkladnou katalogizací svých sbírek například pomocí stávajících nástrojů, jako je dokumentační norma pro identifikaci předmětů „Object-ID“ Mezinárodní rady muzeí (ICOM), a prostřednictvím lepšího hlášení majetkových trestných činů, tak aby se odcizené kulturní statky urychleně a s dostatečným popisem objevily ve vnitrostátních databázích odcizeného umění a v databázi odcizených uměleckých děl Interpolu,

PŘIPOMÍNÁJÍC zásadní význam vyšetřování zločineckých sítí a nelegálních peněžních toků za jednotlivými obchody a také skutečnost, že i legálně získané kulturní statky mohou pachatelé trestné činnosti zneužít k trestným činům, jako je praní peněz nebo financování terorismu,

Posílení kapacit donucovacích a justičních orgánů

POUKAZUJÍC na to, že současný zpravodajský obraz dostatečně neodráží rozšířenost a rozsah nedovoleného obchodu s kulturními statky,

BEROUC V ÚVAHU, že orgány veřejné moci musí náležitě porozumět způsobům, jakým zločinci páchají trestné činy (modus operandi), sdílet informace, být obeznámeny s požadavky na spolupráci uvnitř agentur a mezi nimi a mít k dispozici specifické nástroje, včetně moderních technologií, jako je software pro evidenci a odhalování nelegálních toků kulturních statků nebo monitorovací hardware pro ochranu důležitých míst,

PŘIPOMÍNÁJÍC potřebu lepších výměn a spolupráce mezi specializovanými vnitrostátními orgány zabývajícími se touto oblastí trestné činnosti,

KONSTATUJÍC, že osoby, které nedovoleně obchodují s kulturními statky, těží z nerovnoměrné kriminalizace příslušných trestných činů v celé EU,

Posílení mezinárodní spolupráce a maximalizace podpory zúčastněných stran

BEROUC V ÚVAHU hodnotu kulturního dědictví pro společnost a jeho zranitelnost vůči trestným činům v konfliktních a krizových regionech,

ZDŮRAZŇUJÍC potřebu chránit kulturní dědictví v oblastech konfliktu, zejména specifickou situaci Ukrajiny, která vyžaduje další opatření na ochranu ukrajinského kulturního dědictví v souvislosti s ruskou válečnou agresí,

BEROUC V ÚVAHU omezené povědomí veřejnosti o škodách, které může nedovolený obchod s kulturními statky způsobit,

VÍTÁ AKČNÍ PLÁN KOMISE A VYZÝVÁ KOMISI, ABY SE VĚNOVALA TĚMTO OPATŘENÍM:

1. v úzké spolupráci s UNESCO zahájit dialog s aktéry na trhu s uměním o otázkách týkajících se ochrany kulturních statků a obchodu s nimi na jednotném trhu, jehož součástí bude akce na vysoké úrovni v roce 2023;
2. na základě závěrů studie proveditelnosti, která proběhla, vyvinout a zavést elektronický systém pro dovoz kulturních statků do Unie a rozšířit jej i na vyřizování vývozu kulturních statků;
3. pokračovat ve financování vývoje řešení ke zlepšení sledovatelnosti a odhalování kulturních statků, vydat pokyny členským státům týkající se zřizování registrů prodeje (včetně prodeje on-line), které by obsahovaly podrobné informace o prodávajícím i kupujícím a o kulturních statcích určených k prodeji, a navrhnout povinnost, aby každý, kdo obchoduje s kulturními statky v rámci členských států, vedl o těchto obchodech záznamy. Konkrétní způsoby by měla prozkoumat budoucí studie proveditelnosti;
4. prozkoumat opatření pro celounijní harmonizaci a propojení databází členských států pro odcizené kulturní statky – včetně propojení s databází odcizených uměleckých děl Interpolu a dalšími relevantními databázemi;
5. spolupracovat s Mezinárodní radou muzeí na prosazování Etického kodexu rady ICOM pro muzea, zlepšování kapacit a školení pracovníků v muzeích a institucích kulturního dědictví v několika členských státech s cílem lépe zaznamenávat a chránit jejich sbírky;
6. s podporou Europolu vymezit jednotnější kategorie pro shromažďování údajů a usnadnit jejich zavedení, což by v budoucnu mohlo vést ke shromažďování údajů v celé EU prostřednictvím Eurostatu;

7. zahrnout nedovolený obchod s kulturními statky do úvodního školení pro příslušníky stálého útvaru agentury Frontex pro odhalování přeshraniční trestné činnosti;
8. posoudit stávající nástroje vyšetřování v digitálním prostředí (včetně nástrojů financovaných Komisí), pomoci posílit přístup členských států k nim a vyzvat strukturu European Clearing Board, aby posoudila, zda k tomu může přispět inovační laboratoř Europolu a další iniciativy v této oblasti;
9. zmapovat vnitrostátní právní předpisy členských států, které kriminalizují nedovolený obchod s kulturními statky, a provádění úmluvy z Nikósie;
10. zvýšit podporu ochrany ukrajinských kulturních statků před zničením, odcizením a nelegálním vývozem podporou jejich evidování a v případě žádosti evakuací a fyzickou ochranou sbírek;
11. posílit schopnosti třetích zemí v oblasti přeshraniční spolupráce a vyšetřování praní peněz souvisejících s kulturními statky, zejména rozšířením oblasti působnosti globálního nástroje EU pro boj proti praní peněz na Asii a Latinskou Ameriku;
12. poskytovat finanční podporu radě ICOM s cílem modernizovat středisko ICOM pro sledování, které soustřeďuje a šíří informace a zdroje pro mezinárodní porozumění veřejnosti a politické zaměření na ochranu kulturních statků;
13. podporovat UNESCO při vytváření příručky pro novináře o podávání zpráv o trestných činech souvisejících s kulturním dědictvím;
14. podporovat iniciativy v oblasti zapojení mládeže prostřednictvím programu Kreativní Evropa, Evropského sboru solidarity a programu Erasmus+;

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY, ABY:

15. zvyšovaly informovanost s cílem zajistit, aby veřejné a soukromé sbírky řádně inventarizovaly svůj majetek, zaevidovaly jej do příslušných databází a hlásily případy majetkových trestných činů donucovacím orgánům, a to za pomoci mezinárodně dohodnutých norem a nástrojů (jako je standard identifikace předmětů „Object ID“, normy pro knihovny a archivy nebo databáze odcizených uměleckých děl Interpolu);
16. zvážily zřízení a správu specializovaných vnitrostátních databází odcizených kulturních statků, pokud je ještě nezavedly, a zlepšily stávající databáze s ohledem na možné propojení s databází odcizených uměleckých děl Interpolu;
17. hlásily odcizené kulturní statky Interpolu prostřednictvím jeho databáze odcizených uměleckých děl a sdílely informace o případech nedovoleného obchodu s kulturními statky s Europolem a Interpolem a dalšími příslušnými orgány za účelem zlepšení zpravodajského obrazu;
18. posílily účinnou spolupráci a sdílení informací mezi příslušnými orgány a celními orgány, a to i prostřednictvím Světové celní organizace, a s Komisí⁵ prostřednictvím celního informačního systému s cílem bojovat proti podvodům s kulturními statky a jiné trestné činnosti;
19. určily, posuzovaly a chápaly rizika spojená s nedovoleným obchodem s kulturními statky v souvislosti s praním peněz a financováním terorismu v rámci svého vnitrostátního posouzení rizik podle právních předpisů týkajících se boje proti praní peněz a přijaly vhodná opatření ke zmírnění těchto rizik;
20. ve spolupráci s příslušnými orgány zvyšovaly informovanost soukromého sektoru a vydávaly mu pokyny ohledně toho, jak nejlépe plnit povinnosti s cílem předcházet praní peněz a financování terorismu;

⁵ Viz nařízení Rady (ES) č. 515/97 ze dne 13. března 1997 o vzájemné pomoci mezi správními orgány členských států a jejich spolupráci s Komisí k zajištění řádného používání celních a zemědělských předpisů (Úř. věst. L 082, 22.3.1997, s. 1).

21. zlepšily spolupráci mezi povinnými osobami z trhu s uměním a starožitnostmi, finančním sektorem, finančními zpravodajskými jednotkami a specializovanými donucovacími orgány, do níž mohou být zapojeny celní orgány a orgány příslušné pro boj proti obchodu s kulturními statky, sdílením znalostí a školeními o rizicích a typech nelegálních činností souvisejících s kulturními statky, a to s přihlédnutím k možnostem spolupráce mezi veřejnými a soukromými subjekty, přičemž je rovněž možné zvážit vytvoření zvláštního výstražného systému nebo rizikových profilů, pokud jsou kulturní statky součástí finančních transakcí, zástav, půjček nebo dluhopisů;
22. podporovaly dodržování povinnosti náležité péče a transparentnosti transakcí v souladu s Mezinárodním etickým kodexem UNESCO pro obchodníky s kulturními statky a etickým kodexem pro muzea ICOM;
23. maximalizovaly potenciál platformy EMPACT pro případy nedovoleného obchodu s kulturními statky, včetně vyšetřování zločineckých sítí a souvisejících nelegálních peněžních toků;
24. plně využívaly podpory a odborných znalostí Europolu a Eurojustu v oblasti přeshraničního prosazování práva a justiční spolupráce;
25. v případě potřeby zajistily odpovídající budování kapacit vnitrostátních donucovacích a justičních orgánů, například zřízením a odbornou přípravou specializovaných jednotek donucovacích orgánů a specializovaných skupin státních zástupců a poskytováním základního školení pro příslušníky policie, celních orgánů a pohraniční stráž, kteří se podílejí na běžných kontrolách;
26. zvážily uzavření memorand o porozumění mezi příslušnými donucovacími orgány a institucemi kulturního dědictví s cílem zajistit náležitou manipulaci se zabavenými nebo zajištěnými kulturními statky a jejich skladování;

27. zvážily podepsání, ratifikaci a provádění Úmluvy Rady Evropy o trestných činech týkajících se kulturního vlastnictví (úmluvy z Nikósie) nebo uplatňování jejích zásad, pokud je to považováno za vhodnější;
28. zvážily podepsání a ratifikaci úmluvy UNESCO z roku 1970 o opatřeních k zákazu a zamezení nedovolenému dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků a úmluvu UNIDROIT z roku 1995 o kradených nebo protiprávně vyvezených kulturních statcích;
29. prozkoumat možná opatření k navrácení odcizeného předmětu právoplatnému vlastníkovi bez ohledu na promlčecí lhůty trestní odpovědnosti;

VYBÍZÍ ČLENSKÉ STÁTY, ABY VE SPOLUPRÁCI S KOMISÍ:

30. podporovaly posílení sítě EU CULTNET a její nepřetržité fungování, aby bylo možné plně využít její potenciál, mimo jiné vysláním příslušných pracovníků za účelem vytvoření kontaktního místa EU CULTNET v rámci Europolu, které by koordinovalo společné činnosti, spolupracovalo s mezinárodními aktéry a přispívalo k operativní a strategické činnosti v boji proti nedovolenému obchodu s kulturními statky, a vypracováním společných opatření, jako je zlepšení rychlého přístupu donucovacích orgánů k potřebným odborným znalostem archeologů nebo odborníků v oblasti kulturního dědictví; mělo by se naplánovat dlouhodobé financování kontaktního místa;
31. pokračovaly v provádění závěrů Rady o přístupu EU ke kulturnímu dědictví během konfliktů a krizí⁶ a nadále sledovaly dosažený pokrok;
32. prováděly usnesení Rady o pracovním plánu EU pro kulturu (2023–2026) podporou výměny informací mezi odborníky v oblasti kulturního dědictví a orgány příslušnými pro boj proti nedovolenému obchodu s kulturními statky prostřednictvím řady seminářů a činností vzájemného učení;

⁶ Dokument 9837/21.

33. zřídily síť odborníků v oblasti kulturního dědictví a archeologů schopných poskytovat odborné znalosti na pomoc při vyšetřování trestných činů a využívaly koordinace v rámci kontaktního místa EU CULTNET v Europolu; a případně se zapojily do rámce platformy EMPACT. Komise se vyzývá, aby tuto síť vhodným způsobem podpořila;
 34. zvážily vytvoření zvláštního vyhledávače pro odhalování nedovoleného obchodu s kulturními statky nebo možností pro kombinování stávajících IT kapacit/databází ve spolupráci s inovační laboratoří Europolu, a to na základě kladného stanoviska ze strany European Clearing Board působící při inovační laboratoři Europolu, s cílem vytvořit komplexní IT nástroj pro analýzu kulturních statků uváděných na trh;
 35. s náležitým ohledem na probíhající práci v této oblasti zvážily úlohu nezastupitelných tokenů (NFT) v boji proti nedovolenému obchodu s kulturními statky, zejména pokud jde o transakce týkající se digitálních uměleckých děl;
 36. po pěti letech od přijetí zhodnotily provádění opatření uvedených v těchto závěrech Rady a přijaly navazující opatření.
-